

Nr 21

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkten 31 (s. 76—88), föreslagit riksdagen att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 10 mars 1961 dagtecknad proposition, nr 76, angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., vilken hänvisats till jordbruksutskottet, med ändring härutinnan av vad som föreslagits i statsverkspropositionen år 1961 under nionde huvudtiteln, punkt 31, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det i propositionen framlagda förslaget till ändring i prisortssystemet för brödsäd under regleringsåren 1961/62—1964/65,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att medgiva avgiftsrestitution för majsstärkelse samt preparat på basis av majsstärkelse i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i propositionen,

dels lämna utan erinran vad i propositionen anförts beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåren 1956/57—1958/59 och 1959/60 och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1960/61 och 1961/62 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen, jämka prisutjämningsbelopp å vissa jordbruksreglerade varor,

dels till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 133 000 000 kronor,

dels lämna utan erinran vad som i propositionen anförts beträffande vissa frågor på livsmedelsberedskapens område.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 84 av herr *Bengtson m. fl.*, likalydande med II: 107 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an-

hålla om dels undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts, dels ock — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder och jämkningar, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden;

2) I: 166 av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, likalydande med II: 199 av herr *Brandt i Sätilla m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:ts måtte anhålla, att Kungl. Maj:t genom statens jordbruksnämnd i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation eller på annat sätt måtte låta föranstalta om att från och med början av budgetåret 1961/62 i fortlöpande offentlig statistik redogörelse lämnas för till jordbruket i vårt land utgående producentpriser i jämförelse med motsvarande medelproducentpriser inom dels hela Västeuropa, dels EFTA-området för sig i enlighet med vad i motionen har anförts;

3) I: 171 av herr *Sjönell*, likalydande med II: 196 av herr *Antby*, vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en utredning med syfte att föreslå åtgärder för främjande och effektivisering av bygdekvarnar tillsättes;

4) I: 288 av herr *Carlsson, Georg, m. fl.*, likalydande med II: 258 av herr *Elmwall m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att till grund och vägledning för framtida beslut till förverkligande av målsättningen om inkomstlikställighet åt den i jordbruket arbetande befolkningen en undersökning måtte företagas angående inverkan för jordbruket i olika storleksgrupper och landsdelar av olika åtgärder, som efter 1947 års riksdagsbeslut om jordbruket vidtagits inom jord- och jordbrukspolitiken, finanspolitiken samt kredit- och räntepolitiken;

5) I: 615 av herr *Jonasson m. fl.*, likalydande med II: 707 av herr *Elmwall m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 76 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om en objektiv och opartisk kvalitetsbedömning av brödsäd måtte prövas så skyndsamt, att förslag i motionens syfte kan framläggas samtidigt med förslag om övergång till bedömning av brödsädens mältningsgrad på grundval av spannmålets kemiska egenskaper;

6) I: 639 av herr *Carlsson, Eric*, vari hemstälts, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 76 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kopparbergs län må erhålla prisort vid inlösen av brödsäd, förlagd till Hedemora, samt att prissättning där må ske utan avdrag i enlighet med vad i motionen anförts;

7) I: 640 av herr *Jonasson*, likalydande med II: 748 av herrarna *Wahrendorff* och *Elmwall*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 76 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte besluta om stödköp av 1960 års fodersädsöverskott intill en kvantitet av 75 000 ton för en utjämningslagring i enlighet med vad i motionen anförts samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av frågan

om hur en utjämningslagring av fodersäd i fortsättningen skall utformas;

8) I: 641 av herr *Jonasson* och herr *Pettersson, Harald*, likalydande med II: 749 av herrar *Wahrendorff* och *Elmwall*, vari hemställt, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 76 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om att vid pågående jordbruksutredning måtte prövas möjligheterna av ett prisortssystem vid inlösen av brödsäd med prisort i varje brödsädsproducerande län och med för samtliga prisorter enhetligt inlösenpris, i enlighet med motionens syfte;

9) II: 747 av herrar *Elmwall* och *Svensson* i Vä, vari hemställt, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 76 måtte

I. besluta att enligt jordbruksnämndens förslag må från och med den 1 juli 1961 överföras till jordbruksregleringen

a. makaroner, spagetti och liknande produkter

b. mixer för bakningsändamål;

II. medge att från och med den 1 juli 1961 en prisutjämning successivt genomföres på skorpor, cakes och Danish pastry på sätt som jordbruksnämnden föreslagit, med härför erforderlig omläggning av prisutjämnningen för biscuits och wafers enligt jordbruksnämndens förslag;

III. anvisa för budgetåret 1961/62 på reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett belopp av 2 500 000 kronor för prisutjämning på skorpor, cakes och Danish pastry.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna II: 107, II: 199, I: 171, II: 258, II: 707, I: 639, II: 748, I: 641 och II: 747.

Remissyttranden över vissa motioner

Över motionerna I: 84 och II: 107 samt I: 166 och II: 199 har statens jordbruksnämnd efter hörande av jordbrukets förhandlingsdelegation avgivit infordrade utlåtanden den 14 mars 1961. Vidare har statistiska centralbyrån yttrat sig den 25 mars 1961 över sistnämnda båda motioner. Jordbruksnämnden har den 28 februari 1961 yttrat sig över motionerna I: 288 och II: 258. Över motionerna I: 171 och II: 196 har utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 28 mars 1961, av jordbruksnämnden den 21 mars 1961 och av Svenska bygdekvarnars riksförbund den 24 mars 1961.

Statens jordbruksnämnd har i sitt den 14 mars 1961 dagtecknade yttrande över motionerna I: 84 och II: 107 anfört bland annat följande.

Statistiskt material för bedömning av den faktiska inkomstutvecklingen för jordbruket under avtalsperioden föreligger ännu icke och sådant framkommer för varje kalenderår framför allt från den jordbruksekonomiska undersökningen först omkring ett år efter utgången av redovisningsåret. Grundmaterialet för 1959 har sålunda blivit tillgängligt först i början av år 1961.

Innan de statistiska undersökningarna läggs till grund för några slutsatser

angående resultatet av prispolitiken och rationaliseringen måste en analys verkställas av eventuella i övrigt inverkan, framför allt av årsmånens inverkan. Några säkra slutsatser angående utvecklingstendenser för jordbrukets inkomster och de faktorer som betingat dessa kan därför knappast dragas förrän vid en senare tidpunkt under avtalsperioden.

Jordbruksnämnden utgår ifrån att 1960 års jordbruksutredning för att erhålla underlag för en bedömning av hur på längre sikt garantier skall skapas för inkomstlikställighet åt den i jordbruket arbetande befolkningen bl. a. kommer att göra en analys av inkomst- och kostnadsutvecklingen under löpande avtalsperiod.

Oavsett de tekniska möjligheterna att verkställa de i motionerna föreslagna undersökningarna vill jordbruksnämnden även erinra om att ändringar i det för perioden beslutade prissättningssystemet förutsatts skola ske endast under vissa särskilt angivna förhållanden, exempelvis vid en mera betydande ändring i växelkurserna. Bland dessa faktorer ingår icke förändringar i jordbrukets behållna rationaliseringsvinst eller övriga i motionerna åberopade omständigheter. Det inkomstbortfall, som kan bli följden av Sveriges anslutning till EFTA-konventionen, skall beaktas i särskild ordning.

Enligt jordbruksnämndens mening föreligger icke förutsättningar att på de av motionärerna åberopade grunderna åvägabringa jämkningar i jordbruksuppgörelsen under löpande avtalsperiod.

Vidare anför jordbruksnämnden följande.

Jordbrukets förhandlingsdelegation har härutöver betonat angelägenheten av att undersökningarna om inkomst- och kostnadsutvecklingen företas så snart detta kan ske. Delegationen har därvid påpekat, att prognosen rörande rationaliseringsvinsterna 1959—1965 byggde på den jordbruksekonomiska undersökningen med 1957 som sista år. Det borde redan nu vara möjligt att fullfölja beräkningarna för 1958 och 1959, varvid skulle kunna erhållas underlag för bedömning av storleken av rationaliseringsvinsterna under dessa två år.

I sitt utlåtande den 14 mars 1961 över motionerna I: 166 och II: 199 anför *jordbruksnämnden* inledningsvis följande.

Som nämnes i motionerna, har man i jordbrukets prisavtalspropositioner meddelat uppgifter över relationen mellan producentpriserna på jordbruksprodukter i Sverige och i ett antal västeuropeiska länder. Uppgifterna grundar sig på bearbetningar inom jordbruksnämnden av prisserier sammansättade av internationella organisationer, främst FAO och ECE. Utvecklingen av dessa priser följs fortlöpande av jordbruksnämnden. Nämnden vill dock varna mot att på grundval av detta material söka mäta det svenska jordbrukets konkurrenskraft — ens om en fri konkurrens skulle tillåtas inom Västeuropa — och i samband därmed dra alltför långtgående slutsatser om jordbrukets kostnadstäckning eller priskrav på konsumenterna i olika länder. Detta skulle förutsätta en grundligare analys av materialet än redovisningen från de internationella organisationerna tillåter. Det kan här erinras om svårigheten att erhålla priser avseende samma kvaliteter i alla länder. De angivna producentpriserna skall vidare i princip utgöra faktiska priser utan avdrag för subventioner. Undantag görs dock för de fall, då subventionerna icke äger direkt anknytning till de framställda produkterna. Dyliga subventioner uppgår i vissa länder till betydande belopp. Det bör även un-

derstrykas, att en jämförelse mellan priser omräknade efter officiella växelkurser lätt blir illusorisk, eftersom dessa kurser icke helt avspeglar valutornas inbördes köpkraft.

Med dessa reservationer mot internationella prisjämförelser vill jordbruksnämnden inte ha sagt, att sådana inte bör göras. Tvärtom kan de, enligt nämnden, tillsammans med annat material, tjäna till att få förhållandena inom olika länders jordbruk så allsidigt belysta som möjligt.

Jordbruksnämnden påpekar i detta sammanhang, att inom GATT för närvarande företages försöksstudier över det samlade jordbruksstödet i fem länder, bland annat Sverige. Det är meningen att, om rimliga resultat framkommer vid dessa förarbeten, undersökningen skall utsträckas att avse så många som möjligt av till organisationen anslutna länder. Överslagsberäkningar över jordbrukets skydd gentemot världsmarknaden i vårt land jämfört med förhållandet i andra länder pågår även inom 1960 års jordbruksutredning.

På grund av vad sålunda anförts förklarar sig jordbruksnämnden beredd att tillmötesgå motionärernas önskemål så till vida att nämnden i fortsättningen kommer att publicera --- lämpligen i Jordbruksekonomiska Meddelanden — producentpriser på jordbruksprodukter i Sverige jämfört med medeltal för dels hela Västeuropa, dels EFTA-området.

Statistiska centralbyrån erinrar i sitt utlåtande den 25 mars 1961 först beträffande statistikens användbarhet om att jämförelser mellan statistiska uppgifter från olika länder vanligen vållar betydande svårigheter på grund av såväl skillnader i statistikens innehåll och utformning som olikheter i fråga om ländernas sociala och ekonomiska förhållanden m. m. samt anför vidare följande.

Detta gäller även i förevarande fall, varvid ytterligare må framhållas, att omräkningarna på basis av gällande växelkurser i vissa lägen kan ge osäkra resultat, vilket finge beaktas vid utnyttjandet av statistiken. Motionärerna utgår från att de redovisade producentpriserna kan anses vara mätare på produktionskostnadslägena i de berörda länderna. Huruvida man är beredd att acceptera denna ståndpunkt eller inte beror på vilka definitionsmässiga och andra utgångspunkter man väljer. Centralbyrån får i sammanhanget bara erinra om svårigheterna vid värderingen av arbetsinsatsen inom jordbruket. Att särskilda vanskligheter kan uppstå vid internationella jämförelser framgår klart, om man tänker sig att man skulle försöka överföra den svenska diskussionen om inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket på de förhållanden, som råder i andra länder.

Även om sålunda vissa problem kan uppstå vid utnyttjandet av den föreslagna statistiken anser sig centralbyrån inte ha anledning avstyrka förslagen.

I sitt den 28 mars 1961 dagtecknade utlåtande över motionerna I: 171 och II: 196 vitsordar *lantbruksstyrelsen* den betydelse, som bygdekvarnarna har haft för vårt jordbruk. Styrelsen framhåller emellertid, att den genom

jordbruksrationaliseringen pågående reduceringen av antalet brukningsenheter och den starkt ökande mekaniseringen av spannmålsskörden lett till ett alltmer minskat utnyttjande av bygdekvarnarna. Skördetröskningen försätträtter sålunda i betydande utsträckning artificiell torkning, vilket medför, att allt större kvantiteter spannmål levereras till torkningsanläggningar och lager. Det gamla löneförmalningssystemet kommer sålunda att alltmåra minska. Vad betråffar fodersåden torde användningen av foderblandningar komma att verka i samma riktning.

Lantbruksstyrelsen anför vidare, att enligt vad styrelsen under hand erfarit bygdekvarnarna redan nu torde ha en förmalningskapacitet, som avsevärt överstiger den löneförmalning, som kan förväntas. Denna omständighet bör givetvis beaktas vid bedömande av frågan om åtgärder till främjande och effektivisering av bygdekvarnsrörelsen. De bygdekvarnar, som kan beråknas komma att beslå, måste sjålvfallet moderniseras för tillgodo-seende av utvecklingens krav. Lantbruksstyrelsen erinrar därvid om att statligt stöd för erforderliga investeringar kan erhållas i form av kreditgaranti, som kan utgå till hemslöjd, hantverk och småindustri.

Jordbruksnåmnden lämnar i sitt utlåtande den 21 mars 1961 först följande statistiska uppgifter om bygdekvarnarna.

Sedan tiden från andra världskrigets slut har antalet bygdekvarnar, som bedriver löneförmalning av brödsåd utan samband med handelsförmalning, sjunkit från omkring 3 000 till knappt 1 000. Kvantitativt har löneförmalningen av brödsåd per år under samma tidsperiod kontinuerligt sjunkit från cirka 80 000 ton till 15 000 å 20 000 ton. En viss stabilisering synes dock under de senaste åren ha intrått. Jordbruksnåmnden har tidigare i olika sammanhang framhållit, att löneförmalningens minskade omfattning knappast berott på systemet med förmalningsavgift — som ju i lika mån drabbar handelsförmalningen — utan i stället sammanhånger med de åndrade förhållandena på landsbygden. Av väsentlig betydelse har därvid varit övergången från »naturabetalning» till kontantlön för lantarbetarna åvensom det förhållandet att jordbruksbefolkningen i allt större utstråkning övergått från brödbakning i hemmen till konsumtion av bageriprodukter. Det torde därför varken vara möjligt eller ens låmpligt att under normala förhållanden genom statliga eller andra åtgårder stimulera till en ökning av löneförmalningen av brödsåd.

Bygdekvarnarnas verksamhet omfattar emellertid icke endast löneförmalning av brödsåd utan åven — och förhållandevis i större utstråkning — gröpning av fodersåd samt betning av utsåde m. m. En nyligen av jordbruksnåmnden gemensamt med lånsstyrelserna företagen inventering har sålunda visat att det totala antalet bygdekvarnar för närvarande uppgår till cirka 1 500, varav som framgår av det föregående endast två tredjedelar driver brödsådsförmalning. Åven verksamheten på fodersåds- och utsådesområdet har sannolikt successivt minskat, vilket torde sammanhånga med en samtidig expansion inom jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse (SLR-organisationen) som genom ett utbyggt filialsystem i allt större utstråkning står till jordbrukets förfogande med sådana tjänster. Utvecklingen på bygdekvarnarnas område synes därför knappast ha lett till en försåmrad service för jordbruket.

Jordbruksnämnden erinrar därefter om att nämnden i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 7 mars 1961 angående planläggningen av mjölförsörjningen närmare belyst, att tillgång till bygdekvarnar och andra kvarnverk med möjligheter att tillverka mjöl för mänsklig konsumtion är av väsentlig betydelse i en krigssituation, då de större handelskvarnarna kan förutsättas ha blivit satta ur funktion. Bygdekvarnarnas nuvarande kapacitet beräknas i stort kunna säkerställa förmalningsbehovet i ett sådant läge. En fortlöpande nedläggning av bygdekvarnarna kan emellertid komma att innebära, att den beredskapsmässiga reserv som bygdekvarnarna för närvarande utgör snabbt reduceras till direkt men för mjölförsörjningen under krigsförhållanden. En ytterligare minskning av bygdekvarnarnas kapacitet synes därför ur beredskapssynpunkt böra motverkas.

Med hänsyn till vad här anförts har jordbruksnämnden icke något att erinra mot att en objektiv utredning verkställes i syfte att närmare belysa ifrågakvarnarnas organisation erhåller representation i jordbruksnämndens råd. Där emot anser nämnden knappast, att bygdekvarnarna har en sådan betydelse för jordbruket som sådant, att det kan anses befogat att kostnaderna för eventuella åtgärder för främjande av deras rationalisering bör bestridas av jordbruksregleringsmedel.

Svenska bygdekvarnars riksförbund bekräftar i sitt utlåtande den 24 mars 1961 i allt väsentligt de i motionerna framförda uppgifterna beträffande det aktuella läget inom bygdekvarnsbranschen samt anför härom följande.

Statliga åtgärder, framförallt på jordbrukets område, har i flera avseenden medfört allvarliga problem för bygdekvarnarna. Det bortfall av mindre brukningsenheter inom jordbruket, som strukturrationaliseringen medför, inverkar givetvis menligt för dessa kvarnar men samtidigt synes ifrågakvarnarna rationalisering öppna nya förutsättningar och perspektiv för bygdekvarnarna. Enligt erfarenheter bland annat från USA har centrala torknings- och lagringsanläggningar (spannmålsbanker), vilka samtidigt kan erbjuda service med malning och blandning av den hemmaproducerade fodersåden samt rensning och betning av utsäde en viktig uppgift att fylla för jordbruket. Investering och arbetsinsats på den enskilda gården kan därigenom minskas, vilket underlättar strukturförändringarna inom jordbruket. Omställningsprocessen medför emellertid mycket stora problem för bygdekvarnarna, främst av ekonomisk art, då de nyanläggningar, som erfordras, är synnerligen kapitalkrävande.

Som mycket riktigt framhålles i motionerna har de svårigheter, som våldats innehavarna av bygdekvarnarna genom olika statliga ingripanden, medfört olust och pessimism inom mjölnarkåren. Att den s. k. förmalningsavgiften skall uttagas även vid löneförmalning av brödsäd har medfört avsevärda förluster för bygdekvarnarna dels genom inkomstbortfall men även genom den kapitalförstöring, som uppstått därigenom att dyrbara maskiner avsedda för brödsädsförmalning i många fall har förlorat sitt värde, sedan lantbrukarna på grund av förmalningsavgiften i avsevärd utsträckning upphört att låta löneförmala brödsäd. Det är framför allt statsmakternas in-

ställning till bygdekvarnarna i frågan om förmalningsavgiften vid löneförmalning, som förefaller att ha skapat den pessimism, som nu råder inom branschen och som gör många av dess utövare tveksamma, om det över huvud taget är lönt att satsa på en bransch, som riskerar att falla offer för nya överraskande statliga ingrepp av negativ karaktär.

Samtidigt som den av motionärerna föreslagna utredningen enligt riksförbundets mening skulle skapa ny tillförsikt inom bygdekvarnsbranschen, synes det vara av allmänt intresse för samhället att slå vakt om de mindre kvarnarna, inte minst ur beredskapssynvinkel och för att underlätta strukturförändringarna inom jordbruket. Riksförbundet tillstyrker därför livligt den i motionerna föreslagna utredningen.

I sitt utlåtande den 28 februari 1961 över motionerna I: 288 och II: 258 anför *jordbruksnämnden*, att den förutsätter, att de undersökningar, som 1960 års jordbruksutredning kommer att utföra rörande utvecklingen inom jordbruket, kommer att bli ingående nog för att beträffande såväl olika storleksklasser av jordbruk som skilda landsdelar medge analyser i huvudsaklig överensstämmelse med motionärernas yrkanden.

I årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkten 31, s. 76—86, har under rubriken *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* lämnats redogörelse för av statens jordbruksnämnd gjorda framställningar om anvisning för budgetåret 1961/62 av medel under reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, om reglering av skördeskadorna å 1961 års skörd samt om användningen m. m. av införselavgifter och andra avgifter på jordbruksregleringens område under regleringsåren 1959/60—1961/62.

I propositionen 1961:76 har å s. 4—6 lämnats redogörelse för av jordbruksnämnden framlagda förslag beträffande *prisorter och kvalitetsbestämmelser m. m. vid inlösen av brödsäd*. Av jordbruksnämnden framlagda förslag om *gränsskyddet för makaroner m. m. samt s. k. kakmixer* redovisas å s. 7—10 i propositionen. Å s. 10—11 återges vissa uppgifter om *föreningen Svensk spannmålshandels verksamhet på fodervaruområdet* och å s. 11—12 vissa av jordbruksnämnden framlagda förslag beträffande *avgiftsbeläggningen av vissa fettvaror*. Å s. 12 redovisas yttrande av generallullstyrelsen över sistnämnda förslag. Frågan om *restitution av införsel- och kompensationsavgifter på stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, för wellpapptillverkning, m. m.* behandlas å s. 13—18. Å s. 18—20 redovisas vissa av jordbruksnämnden framlagda förslag beträffande *införselavgiftsmedlen för regleringsåren 1960/61 och 1961/62, m. m.* Jordbruksnämndens förslag i vissa *EFTA-frågor* återges å s. 20—32, varvid yttrande av kommerskollegium över förslag om prisutjämning för skorpor, cakes och Danish pastry redovisas å

s. 27—28. Å s. 32 redogöres för jordbruksnämndens förnyade beräkningar i *anslagsfrågan*. Slutligen behandlas å s. 32—39 en framställning av jordbruksnämnden i *vissa frågor på livsmedelsberedskapens område*. Å s. 39—41 redovisas vissa häröver avgivna yttranden.

Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionernas förenämnda redogörelser.

Departementschefen

Efter förenämnda redogörelser i *statsverkspropositionen 1961* under nionde huvudtiteln, punkten 31, har departementschefen anfört följande.

»Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under regleringsåret 1961/62 har av statens jordbruksnämnd beräknats till 96,5 miljoner kronor eller till ett 2,5 miljoner kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Mot nämndens beräkning har jag intet att erinra.

För fortsatt stöd åt lin- och hamphanteringen har jordbruksnämnden beräknat ett med 250 000 kronor till 1 750 000 kronor höjt medelsbehov. Nämnden har därvid utgått från att stöd skall utgå till 1961 års lin- och hamphantering i form av statliga pristillägg av samma omfattning som under åren 1958 och 1959, vilket i fråga om linfiber innebär en ökning av det statliga pristillägget jämfört med det för 1960 års odling från 61 till 79 öre per kilogram. Emellertid skall jordbruksnämnden före den 1 februari 1961 till Kungl. Maj:ts inkomma med de förslag, som kan föranledas av Kungl. Maj:ts uppdrag till nämnden den 5 maj 1960 att — efter samråd med kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och arbetsmarknadsstyrelsen i vad på dessa myndigheter ankommer — dels närmare utreda frågan om det statliga stödet åt lin- och hamphanteringen efter Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen, dels i samband härmed närmare utreda Hallands läns linodlareförening och Gotlands hampodlareförening ekonomiska ställning samt föreningarnas möjligheter i övrigt till fortsatt verksamhet. Bland annat med hänsyn härtill finner jag mig inte nu böra taga ställning till utformningen av det fortsatta stödet åt lin- och hamphanteringen. Jag torde få återkomma härtill i ett senare sammanhang. Till detta stöd synes emellertid nu för nästa budgetår böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 1,5 miljoner kronor.

I avvaktan på närmare erfarenheter av medelsåtgången synes det under förevarande anslag för prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien avsedda beloppet böra för nästa budgetår upptagas till oförändrat 25 miljoner kronor. Till frågan om en eventuell utsträckning av råvaruprisutjämningen till ytterligare områden torde jag få återkomma, när jordbruksnämnden redovisat resultatet av de utav 1960 års riksdag begärda utredningarna i ämnet.

Till täckande av diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret 1961/62 bör, såsom jordbruksnämnden föreslagit, me-

del liksom för innevarande regleringsår anvisas till fortsatt stöd åt ullproduktionen, till ersättning till Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt till oförutsedda utgifter att disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. För sagda ändamål torde sålunda böra beräknas ett belopp av respektive förslagsvis 350 000 kronor, högst 250 000 kronor och 500 000 kronor. Medel för bestridande av kostnaderna för de fortsatta skördeuppskattningarna enligt provytemetod torde emellertid från och med budgetåret 1961/62 böra beräknas under det i det följande upptagna anslaget till kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd.

Till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen behöver sålunda enligt mina förslag för regleringsåret 1961/62 beräknas ett sammanlagt belopp av 1 100 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, uppgår det sammanlagda medelsbehovet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1961/62 till 124 100 000 kronor. Som framgår av det föregående har jordbruksnämnden beräknat, att de medel, som anvisats under anslaget för ändamål belöpande på tiden intill utgången av regleringsåret 1960/61, helt kommer att förbrukas. Ifrågavarande anslag bör därför för budgetåret 1961/62 uppföras med avrundat 124 000 000 kronor.

Till frågan om den närmare beräkningen samt användningen av de medel, som influtit eller under innevarande och nästkommande regleringsår inflyter genom upptagande av införselavgifter på jordbrukets område, ävensom till frågan om användningen under nästa regleringsår av de medel, som inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter på jordbrukets område, torde jag få återkomma i senare sammanhang. Beträffande spørsmålet om statligt stöd för förluster genom skördeskador på 1961 års skörd torde jag få hänvisa till vad som i det följande anföres under anslaget till kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd.

Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 80; JoU 21; rskr. 152) skall viss vid försäljning av mejerismör m. m. under regleringsåret 1958/59 uppkommen merintäkt komma konsumenterna till godo under innevarande prissättningsperiod antingen genom en prissänkning, som svarar mot merintäkten, eller genom en mot denna svarande minskning av eventuellt överenskomna prishöjningar.

Det torde böra bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 godkänt ett av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation föreslaget förfaringssätt för avräkning av tillhoppa 20 miljoner kronor av ifrågavarande merintäkter å sammanlagt 32 miljoner kronor. Förfaringssättet innebär i huvudsak följande.

Tillämpningen av inkomstregeln våren 1960 innebär, att jordbruket skulle tillföras ett totalbelopp per år räknat om 65,6 miljoner kronor. Av merintäkten för smör fick därvid Svenska mejeriernas riksförening disponera

12,5 miljoner kronor till förbättring av mjölkpriset till leverantörerna. Riksföreningen fick vidare disponera ytterligare 7,5 miljoner kronor, utgörande en retroaktiv ersättning till jordbruket från 1 april 1960.

Återstoden av merintäkten, cirka 12 miljoner kronor, skall enligt Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut på motsvarande sätt som skett beträffande förenämnda belopp av 12,5 miljoner kronor avräknas mot det belopp, varmed mjölkpriset eljest skulle ha höjts vid utlösning av 3-procentregeln i juni 1960.»

I *propositionen 1961: 76 angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m.* har departementschefen — efter förenämnda redogörelser för olika framställningar m. m. — anfört följande.

»Nu gällande prissättningssystem i fråga om brödsäd bygger på inlösen­garanti och inmalningstvång. Anpassningen av inlandspriserna till förskjutningarna på utlandsmarknaden sker i huvudsak årsvis. Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, fastställer årligen före skörden inlösenpriser för vete och råg att gälla per den 1 april. Inlösenpriserna avser liksom mitt­priserna och prisgränserna odlarpriser för normalkvalitet vid leverans till prisorter, vilka för närvarande är Gävle, Stockholm, Norrköping, Kalmar, Karlshamn, Ystad, Trelleborg, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Falkenberg och Göteborg samt vid leverans av råg Åhus och vid leverans av vete Kristianstad. Därutöver finnes ytterligare prisorter, där brödsäd inlöses men viss reduktion av inlösenpriset sker. Sålunda mottages brödsäd till inlösenpriset med avdrag av 50 öre per deciton i Nyköping, Gamleby och Visby, med avdrag av 75 öre per deciton i Mjölby, Uppsala och Örebro samt med avdrag av 1 krona per deciton i utskeppningshamnarna i Vänern, nämligen Mariestad, Lidköping, Kristinehamn, Karlstad/Skattkärr, Säffle och Vänersborg.

I sitt utlåtande 1959: 29 anförde jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida i fråga om prisortssystemet för brödsäd, att utskottet utgick från att, därest utvecklingen av kvarnindustriens lokalisering och av handelsvägarna för brödsäd så skulle motivera, statens jordbruksnämnd skulle komma att framlägga förslag till ändringar beträffande prisortssystemet.

I enlighet med ett av föreningen Svensk spannmålshandel efter verkställda undersökningar framlagt förslag har jordbruksnämnden förordat, att vad gäller de nuvarande prisorterna Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg, i vilka inlösenpris utan avdrag hittills tillämpats, från och med 1961 års skörd inlösen av brödsäd skall ske till inlösenpriset med avdrag av 25 öre per deciton. Nämnden har vidare föreslagit, att i fråga om Uppsala det nuvarande avdraget från inlösenpriset av 75 öre per deciton skall minskas till 50 öre per deciton samt att Kristianstad, som för närvarande är prisort endast för vete, fortsättningsvis skall vara prisort även för råg. Jordbruksnämnden har anmält, att ändringsförslaget utarbetats av en särskild kommitté inom Svensk spannmålshandel och att förslaget utgör en kompromiss mellan kommitténs representanter för jordbruket respektive för

kvarnarna. För att erfarenheter av det nya prisortssystemet skall kunna vinnas under en längre tid har kommittén liksom även nämnden förutsatt, att några ytterligare ändringar i fråga om prisorterna inte skall genomföras under återstoden av innevarande avtalsperiod för prissättningen på jordbruksprodukter.

Jordbruksnämnden har i anslutning till förslaget framhållit bland annat, att Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg inte längre är kvarnorter. Genom att i dessa orter tillämpa ett lägre pris än inlösenpriset underlättas tillförseln från dessa orters normala tillförselområden till närmaste större kvarnort. Samtidigt är inte prisavdraget så stort, att det beräknas komma att menligt påverka utnyttjandet av lagerutrymmena i de nämnda orterna. Genom det minskade avdraget i Uppsala underlättas den erforderliga tillförseln till där belägen kvarn. För att stimulera tillförsel av inom Kristianstads-området uppkommande överskottskvantiteter av råg till exporthamnen Åhus har Kristianstad tidigare inte varit prisort för detta sädeslag. Enär överskottsproduktionen av råg emellertid numera tenderat att minska och de lokala överskotten av råg inom området i mindre utsträckning än tidigare utskeppas över Åhus, har övervägande skäl talat för att låta Kristianstad bli prisort även för råg.

Jordbruksnämndens förslag till ändringar i prisortssystemet för brödsäd synes i huvudsak utgöra en anpassning till utvecklingen av kvarnindustriens lokalisering samt av handelsvägarna för brödsäd och föranleder därför ingen erinran från min sida. I princip har jag ej heller något att erinra mot att prisortssystemet i den nya utformningen bibehålles oförändrat under återstoden av den nu gällande prisavtalsperioden. Enligt min mening bör emellertid hinder inte möta att upptaga utformningen till prövning under sagda period, därest särskilda skäl skulle tala härför.

Vidare har jordbruksnämnden anmält, att de undersökningar, som erfordras för en i olika sammanhang tidigare berörd omläggning av bestämmelserna om kvalitetsfordringar och prisreglering vid inlösen av brödsäd på grund av de onormala skördeförhållandena under åren 1959 och 1960 ännu inte kunnat slutföras. Vid sådant förhållande torde frågan om en dylik omläggning inte kunna prövas nu. Det är emellertid min avsikt att upptaga spörsmålet till behandling, så snart sig göra låter.

Jordbruksnämnden har efter framställning av föreningen Svensk spannmålshandel föreslagit, att makaroner, spagetti och liknande produkter samt s. k. kakmixer från och med den 1 juli 1961 skall överföras till jordbruksregleringen. Detta förslag anser jag mig emellertid inte kunna tillstyrka. Beträffande makaroner, spagetti och liknande produkter synes enligt min mening det av nämnden sedan juli 1960 tillämpade restitutionsförfarandet tills vidare böra fortsättas. I fråga om de s. k. kakmixerna anser jag ytterligare erfarenheter av utvecklingen böra avvaktas.

I syfte att möjliggöra utjämning av överskott och underskott i den prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och produkter därav, som under överinseende av jordbruksnämnden bedrivs av föreningen Svensk spannmålshandel, har föreningen enligt ett av Kungl. Maj:t godkänt avtal inrättat en stiftelse, benämnd spannmålshandelns konjunkturutjämningsfond, till vilken överskottsmedlen i nämnda verksamhet inbetalas. För att förhindra en inte avsedd beskattning av dessa medel äger föreningen enligt förordningen 1954: 71 njuta avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till stiftelsen.

Jämlikt beslut av 1959 års riksdag har föreningen Svensk spannmålshandel ålagts att med medel, som i särskild ordning ställes till föreningens förfogande, under vissa förutsättningar även lämna stöd vid export av fodersäd och produkter därav samt verkställa stödköp av fodersäd. Föreningen och jordbruksnämnden har under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande i anledning härav träffat ett tilläggsavtal till nyssnämnda avtal av innebörd att föreningen skall medges rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till nyssnämnda stiftelse av jämväl överskottsmedel i föreningens prisreglerande verksamhet i fråga om fodersäd och produkter därav.

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min föredragning godkänt det mellan jordbruksnämnden och föreningen Svensk spannmålshandel träffade tilläggsavtalet. Den i anledning härav erforderliga ändringen av förordningen 1954: 71 kommer att behandlas och anmälas av chefen för finansdepartementet.

Beträffande avgiftsbeläggningen av vissa fettvaror har jordbruksnämnden hemställt om bemyndigande att uttaga den särskilda införselavgift av 26 kronor 25 öre per 100 kilogram, vilken utgår på bland annat margarin, konstister och annat berett ätbart fett hänförligt till de statistiska numren 15.13.109 och 209 i tulltaxan, jämväl för andra under fettvaruregleringen fallande fetter och oljor, vilka genom särskild behandling erhållit liknande karaktär som nyssnämnda varor. Anledningen till nämndens framställning är att tulltaxeringspraxis för ifrågavarande fetter och oljor varit vacklande och att de stundom införts till landet under sådant tulltaxenummer, att de inte kommit att beläggas med nämnda särskilda införselavgift.

Det torde böra erinras om att denna enligt beslut av 1956 års riksdag införda särskilda införselavgift har till syfte att dels lämna egentligt manufaktureringsskydd, dels kompensera den inhemska industrien för dess åtaganden att i viss utsträckning basera sin råvaruförsörjning på vegetabilisk olja härrörande från den inhemska oljeväxtodlingen. Nämnda särskilt behandlade fetter och oljor utgör på grund av sin beskaffenhet och sitt användningsområde konkurrentvaror till margarin, konstister och annat berett ätbart fett och, därest de inte belägges med samma avgifter som sistnämnda varor, kan avsättningsutrymmet för den olja av inhemska odling,

som tillverkarna av konstister m. m. inom landet nu avtalsenligt övertager, komma att minska.

Såsom framgår av det föregående har generaltullstyrelsen i remissutlåtande uppgivit, att ifrågavarande fettvaror enligt den numera inom tull-samarbetsrådet preciserade gränsdragningen mellan tulltaxenumren 15.07 och 15.13 i brysselnomenklaturen skall hänföras till sistnämnda nummer. Det synes sålunda inte erforderligt att utsträcka området för ifrågavarande särskilda avgiftsbeläggning. Därest tulltaxeringspraxis ändock skulle komma att visa sig vacklande, torde frågan om det av jordbruksnämnden begärda bemyndigandet få tagas upp till ny prövning.

Vid 1959 års riksdag väcktes motioner, vilka syftade till sådana bestämmelser, att wellpappfabriker skulle kunna erhålla restitution å införsel- och kompensationsavgifter, som utgår å stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, vilka dessa fabriker använder i sin fabrikation av wellpapp.

Enligt gällande bestämmelser äger jordbruksnämnden medge restitution av införsel- och kompensationsavgifter vid export. Om särskilda skäl föreligger, äger nämnden meddela restitution eller avgiftsbefrielse även för andra fall. På stärkelseområdet gäller sålunda, att nämnden kan medge dylik avgiftslättnad, då en importvara innehåller endast en mindre andel stärkelse eller stärkelseprodukt. Vidare gäller inom nu angivet område att tillverkare av farmaceutisk specialitet äger åtnjuta restitution eller befrielse av införsel- och kompensationsavgifter för glykos och liknande produkter, vilka användes eller är avsedda att användas vid tillverkningen av dylika specialiteter. Enligt uttalande av riksdagen skall restitution av eller befrielse från avgift i princip inte medges i andra fall.

I anledning av nyssnämnda motioner framhöll jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida i sitt utlåtande 1959: 29, att Kungl. Maj:t borde överväga, huruvida wellpappfabriker inte skulle kunna erhålla dylik restitution och om inte ifrågavarande industriprodukt kunde avföras från jordbruksregleringen.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt jordbruksnämnden att inkomma med förslag i anledning av utskottets uttalande, har nämnden, såsom framgår av den föregående redogörelsen, den 5 juli 1960 framlagt utredning och förslag i ämnet. Nämnden har för sin del utgått från att frågan om avgiftsbeläggning vid import av stärkelse och stärkelseprodukter för tekniskt bruk inom industrien kommer att upptagas av 1960 års jordbruksutredning i samband med en översyn av de nuvarande regleringsåtgärderna på fabriks-potatisområdet. Nämnden har därför inte ansett sig böra föreslå annan åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnas för beaktande till jordbruksutredningen.

Efter övervägande av det utredningsmaterial, som förebragts, och alla de synpunkter, som i övrigt anförts i ärendet, har jag ansett mig böra — i av-vaktan på de förslag i ämnet, som kan komma att framläggas av 1960 års

jordbruksutredning — förorda, att Kungl. Maj:t, eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden bemyndigas att — utan hinder av riksdagens tidigare uttalande — från och med den 1 juli 1961 tills vidare, i den ordning Kungl. Maj:t eller nämnden bestämmer medge restitution av eller befrielse från dels införsel- och kompensationsavgifter för sådana på basis av majsstärkelse framställda, importerade stärkelsepreparat, som wellpapp-tillverkare använder i sin fabrikation av wellpapp, dels införselavgifter för majsstärkelse, som ingår i dylika inom landet tillverkade preparat, vilka av wellpapp-tillverkare användes vid fabrikationen av wellpapp.

I årets statsverksproposition (IX ht, p. 31) har lämnats en redogörelse för av jordbruksnämnden verkställda beräkningar av de medel, som genom uttagande av införselavgifter å jordbruksregleringsvaror kan komma att inflyta under regleringsåren 1960/61 och 1961/62 m. m. Nämnden har i nu förevarande sammanhang anmält, att erfarenheterna av avgiftsuppbörden efter ingången av regleringsåret 1960/61 och de bedömningar, som har kunnat göras av den fortsatta utvecklingen, inte har givit nämnden tillräcklig anledning att revidera de gjorda beräkningarna.

De av jordbruksnämnden verkställda beräkningarna av de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen på jordbrukets område föranleder ingen erinran från min sida. Totalt bör sålunda inkomsterna av sagda införselavgifter uppskattas till ett belopp av närmare 124 miljoner kronor. Jag vill emellertid framhålla osäkerheten i dessa beräkningar till följd av svårigheterna att förutse bland annat importutvecklingen.

Vad gäller användningen av de under regleringsåret 1959/60 influtna införselavgiftsmedlen har såsom närmare framgår av årets statsverksproposition (IX ht, p. 31) av det totala inkomstbeloppet, inklusive ränteinkomster, om cirka 128,7 miljoner kronor enligt beslut av riksdagen — förutom 93 miljoner kronor till prisregleringen inom de olika regleringsföreningarnas områden — tagits i anspråk tillhoppa 6,53 miljoner kronor för andra ändamål än egentlig prisregleringsverksamhet på jordbruksområdet. Av därefter överskjutande belopp, cirka 29,2 miljoner kronor, hänför sig omkring 8,4 miljoner kronor till införselavgifter för brödsäd, som importerats såsom ersättning för en ur handelspolitisk synpunkt angelägen och med prisregleringsmedel stödd export av brödsäd. Vidare hänför sig 14 miljoner kronor till införselavgifter för fodermedel utöver den för fodermedelsavgifter angivna normalramen och 2,5 miljoner kronor till införselavgifter, som influtit vid särskild import av vete för foderändamål i samband med fiskexport. Det nyssnämnda beloppet av 8,4 miljoner kronor synes böra överföras till föreningen Svensk spannmålshandel såsom bidrag till täckande av de vid ifrågavarande särskilda export av brödsäd lämnade bidragen.

Kungl. Maj:t har på framställning av jordbruksnämnden hösten 1960 bemyndigat nämnden att, i den mån nämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation så finner erforderligt, genom föreningen Svensk

spannmålshandel låta verkställa stödköp av fodersäd av 1960 års skörd och att för sådant ändamål taga i anspråk vid importen av fodermedel inflytande avgiftsmedel. Såsom framgår av statsverkspropositionen har nämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation föreslagit, att kostnaderna för stödköpen, vilka i huvudsak kommit att avse inte fullgod brödsäd, intill ett belopp av 19,4 miljoner kronor skall täckas av dels nyssnämnda merinkomst av fodermedelsavgifter å 14 miljoner kronor, dels nyssnämnda införselavgifter för vete å 2,5 miljoner kronor, dels 2,9 miljoner kronor av därefter återstående del av överskottet av införselavgiftsmedel för regleringsåret 1959/60. Vad nämnden sålunda föreslagit anser jag mig böra biträda. Det torde få ankomma på nämnden att efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation avgöra, ur vilka införselavgiftsmedel det sistnämnda beloppet å 2,9 miljoner kronor slutligt skall gäldas. Av det totala beloppet för införselavgifter under regleringsåret 1959/60 återstår därefter ett belopp av 1,37 miljoner kronor.

I fråga om *användningen av de under regleringsåret 1960/61 inflytande eller inflytande införselavgiftsmedlen* har jordbruksnämnden såsom framgår av den i årets statsverksproposition intagna redogörelsen i enlighet med riksdagens beslut upprättat en preliminär fördelningsplan avseende det till egentlig prisregleringsverksamhet anvisade beloppet av 93 miljoner kronor. Nämnden har därvid framhållit, att den avser att i fråga om uppdelningen på olika regleringsföreningar av i planen upptaget belopp om 22 miljoner kronor här rörande från införselavgifter för fodermedel samt ärter och bönor ytterligare samråda med jordbrukets förhandlingsdelegation. Nämndens framställning föranleder i denna del ingen erinran från min sida.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att av de införselavgiftsmedel, som under regleringsåret 1960/61 inflyter utöver nyssnämnda belopp av 93 miljoner kronor, skall av införselavgifter för matpotatis enligt beslut av 1959 års riksdag högst 700 000 kronor ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektlivisering av matpotatisodlingen m. m. och enligt beslut av 1960 års riksdag 50 000 kronor utgå till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Vidare skall av införselavgifter för slakterivaror och slaktdjur 30 000 kronor ställas till veterinärstyrelsens förfogande för att täcka denna styrelses kostnader vid importkontroll av animala livsmedel. Slutligen skall enligt ett av 1961 års riksdag nyligen fattat beslut (prop. 1961: 34; JoU 8; rskr. 82) intill 10 miljoner kronor av de — utöver det till den egentliga prisregleringsverksamheten anvisade beloppet — under regleringsåret 1960/61 inflytande införselavgiftsmedlen användas för utlämnande av kontantbidrag i anledning av 1960 års skördebeskador.

Jordbruksnämnden har beräknat de under regleringsåret 1960/61 inflytande införselavgiftsmedlen till drygt 148 miljoner kronor. Under förutsättning av att detta belopp uppnås och med avdrag för nyss återgivna, redan beslutade dispositioner uppkommer ett överskott av drygt 44 miljoner kronor. Frågan om dispositionen av detta överskott torde få prövas i ett senare sammanhang.

I fråga om *de för regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen* torde av införselavgifter för matpotatis i enlighet med beslut av 1959 års riksdag (prop. 147, s. 63) högst 700 000 kronor böra ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och i enlighet med vad som föreslagits i årets statsverksproposition (IX ht, p. 27) 50 000 kronor ställas till förfogande för SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Vidare torde i likhet med vad riksdagen beslutat för de tre senaste budgetåren de för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel för budgetåret 1961/62 erforderliga medlen — 30 000 kronor — böra utgå ur de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgifterna för slakterivaror och slaktdjur.

Vad gäller användningen av de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen för den egentliga prisregleringsverksamheten har jordbruksnämnden föreslagit, att dessa medel inom en oförändrad totalram av 93 miljoner kronor skall få användas på samma sätt som under innevarande regleringsår. Häremot har jag inte något att erinra. Inom sagda totalram torde sålunda under nästa regleringsår inflytande införselavgiftsmedel i mån av behov av nämnden böra överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och i anslutning till en av nämnden i förväg upprättad preliminär fördelningsplan användas i enlighet med följande.

Införselavgifterna för brödsäd och brödsädsprodukter bör tillföras Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Införselavgifterna för ärter, bönor, hampfrö och fodermedel samt malt bör inom angiven normalram användas för prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeriprodukter genom respektive Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., Svensk kötthandel, ekonomisk förening, och Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Medlen bör, i enlighet med vad som gäller under innevarande regleringsår, av jordbruksnämnden fördelas mellan de olika ändamålen efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, därvid avgifterna för majs och kli i första hand skall tillföras äggprisregleringen. Härutöver bör ifrågasvarande införselavgiftsmedel, liksom under innevarande regleringsår, kunna tagas i anspråk för stödköp av fodersäd samt för bidrag vid export av kött av fjäderfä. I fråga om matpotatis bör införselavgiftsmedlen i mån av behov — sedan såsom nyss föreslagits högst 700 000 kronor ställts till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 50 000 kronor utgått till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet — tillföras Sveriges stärkelseproducenters förening för den föreningen åliggande prisregleringen för potatis samt — såsom närmare beröres i ett senare avsnitt — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande förskottsvis för den särskilda prisutjämning på stärkelseområdet, som kan visa sig erforderlig, när verkningarna av EFTA-konventionen på detta område gör sig gällande. Stärkelseföreningen bör vidare erhålla de under nästa regleringsår inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter för att användas för prisreglering på fabrikspotatisområdet. In-

förselavgifterna för socker bör i enlighet med beslut av 1960 års riksdag (prop. 132; JoU 26; rskr. 184) tillföras jordbruksnämndens regleringsfond för socker och användas för pristillägg på sockerregleringens område. Vissa merbelopp, som uppstått eller uppstår i samband med sockeravgifternas höjning vid utlösning av 3-procent- och inkomstreglerna skall emellertid användas till gäldande av regleringsfondens skuld till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror. I fråga om fettråvaror och fettvaror bör införselavgiftsmedlen liksom hittills dels användas för regleringsbidrag, dels tillföras Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., för att täcka förluster i samband med inlösen av svenskt oljeväxtfrö. Införselavgifterna för ägg, äggprodukter och fjäderfäkött bör överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas för prisregleringen för ägg och äggprodukter.

Enligt i proposition 1960: 153 (s. 62) redovisad beräkning utgjorde då kvarstående, ej disponerat *överskott av de under treårsperioden 1956/57—1958/59 inflyttna införselavgiftsmedlen* på jordbrukets område 17,3 miljoner kronor. I enlighet med ett av årets riksdag nyligen fattat beslut (prop. 1961: 34; JoU 8; rskr. 82) skall av nämnda överskott ett belopp av 10 miljoner kronor användas för utlämnande av kontantbidrag i anledning av 1960 års skördekadaver. Därefter återstående belopp av 7,3 miljoner kronor har av jordbruksnämnden föreslagits skola disponeras till att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område.

I propositionen 1960: 153 (s. 58—59) anmälde jag, att 1954 års mjölkkommitté avsåg att under år 1960 framlägga förslag till sådan omläggning av kontrollen å uppvärmning av mjölk och grädde (pastöriseringskontrollen), att de statliga kostnaderna härför kunde upphöra. Det var emellertid inte möjligt att genomföra omläggningen redan från och med den 1 juli 1960. Enär sagda kontroll i avvaktan på mjölkkommitténs förslag syntes böra uppehållas i oförändrad form och omfattning fann jag mig som en tillfällig åtgärd i rådande läge böra förorda, att de för täckande av de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1960/61 erforderliga medlen skulle utgå ur vissa odisponerade införselavgiftsmedel. Kungl. Maj:t och riksdagen beslöt i enlighet härmed.

1954 års mjölkkommitté har den 13 juni 1960 avgivit betänkande angående frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet (SOU 1960: 29) innefattande förslag beträffande bland annat pastöriseringskontrollens framtida anordnande. Betänkandet har varit föremål för remissförfarande, vilket nu är i stort sett avslutat, och är för närvarande under prövning inom inrikes- och jordbruksdepartementen. I avvaktan på ett ställningstagande till kommitténs förslag synes pastöriseringskontrollen böra uppehållas i oförändrad form och omfattning även under budgetåret 1961/62. För att täcka de statliga kostnaderna för kontrollen under nämnda budgetår bör liksom under innevarande budgetår

för ändamålet utgå ett belopp av högst 100 000 kronor ur de införselavgiftsmedel, som upptagits under regleringsåren 1956/57—1958/59 och ännu inte disponerats. Liksom tidigare torde de för pastöriseringskontrollen erforderliga medlen böra utbetalas och disponeras av veterinärstyrelsen.

Det av ifrågavarande införselavgiftsmedel därefter kvarstående beloppet av 7,2 miljoner kronor synes i enlighet med jordbruksnämndens förslag böra få av nämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation disponeras till att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område.

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min föredragning beslutat avlåta proposition till riksdagen angående ett system för permanent skördeskadskydd, m. m. I denna har föreslagits att jordbrukarnas andel av medelstillskottet till finansiering av skördeskadeersättningar skall erläggas kollektivt genom att ianspråktaga bland annat medel, som inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter på jordbrukets område. Kungl. Maj:t har i anslutning härtill hemställt om medgivande att vidtaga för ändamålet erforderliga jämkningar av de interna avgifterna å förmald brödsäd, fabrikspotatis och invägd mjölk samt av slaktdjursavgifterna. I fråga om användningen i övrigt under nästa regleringsår av nämnda interna avgiftsmedel ävensom av de belopp, som inflyter genom upptagande av utjämningsavgifter för mjölk, grädde och ost samt av kompensationsavgifter bör i enlighet med jordbruksnämndens i statsverkpropositionen redovisade förslag gälla samma föreskrifter som för innevarande regleringsår.

Införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel på jordbrukets område får enligt bemyndigande av 1960 års riksdag inom en ram av en miljon kronor efter medgivande av jordbruksnämnden disponeras av regleringsföreningarna på jordbrukets område för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden. Jordbruksnämnden har hemställt om ett motsvarande bemyndigande för regleringsåret 1961/62. Här emot har jag intet att erinra.

Den prisutjämnning till livsmedelsindustrien, som lämnas i enlighet med beslut av 1960 års riksdag, synes hittills ha fungerat på i huvudsak avsett sätt. I ett avseende har jordbruksnämnden dock funnit en komplettering erforderlig. För samtliga av prisutjämnningen berörda industriprodukter utom fiskkonserver gäller, att prisutjämningsbeloppen skall beräknas så, att utjämnningen motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar de i färdigprodukterna använda jordbruksråvarorna. Erfarenheterna under den tid, som prisutjämnningen tillämpats, har emellertid såsom framgår av jordbruksnämndens framställning visat, att en strikt tillämpning av denna regel i vissa fall leder till överkompensation för livsmedelsindustrien. För att undvika dylik över-

kompensation anser jag i likhet med nämnden att möjligheter bör föreligga att jämka prisutjämningsbeloppen nedåt. Jag förordar därför, att nämnden bemyndigas att i de fall, där det kan klarläggas, att skillnaden mellan den inhemska prisnivån och världsmarknadspriserna på de jordbruksråvaror, varom här är fråga, är mindre än det belopp, som motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar jordbruksråvarorna, eller att prisutjämningsen eljest leder till överkompensation i förhållande till konkurrensförhållanden inom EFTA, jämka det utjämningsbelopp, som eljest skulle lämnas enligt nu gällande regler.

För att bestrida kostnaderna för prisutjämningsen till livsmedelsindustrin har för innevarande budgetår under reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisats ett belopp av högst 25 miljoner kronor. På grundval av hittillsvarande, i viss utsträckning osäkra erfarenheter har jordbruksnämnden emellertid nu beräknat prisutjämningskostnaderna för en tolv månadersperiod till 32 miljoner kronor. Ökningen av kostnaderna beror dels på att produktionen av ifrågakvarande färdigprodukter beräknas bli större än vad som antogs våren 1960, dels på att införselavgifterna på de berörda jordbruksråvarorna höjts under det senaste året, dels på att sammansättningen av de i färdigprodukterna ingående jordbruksråvarorna i fråga om biscuits och wafers visat sig inte överensstämma med de ursprungliga beräkningarna.

Med hänsyn till att redovisningen av prisutjämningsen släpar efter i förhållande till försäljningsperioderna har jordbruksnämnden emellertid beräknat medelsbehovet för innevarande budgetår till 27 miljoner kronor. I likhet med nämnden vill jag förorda, att det medelsbehov för prisutjämningsen utöver 25 miljoner kronor, som kan erfordras, får täckas med de besparingar, som väntas uppstå i fråga om vissa andra ändamål, till vilka medel anvisats under prisregleringsanslaget.

Vad gäller budgetåret 1961/62 har jordbruksnämnden räknat med att ett ökat antal tillverkare kommer att anmäla sig för att erhålla prisutjämnings. Medelsbehovet beräknas därför stiga med ytterligare 3 miljoner kronor. För nästa budgetår synes sålunda för ifrågakvarande prisutjämnings böra anvisas ett belopp av 35 miljoner kronor.

I anledning av vad jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida anförde i sitt utlåtande 1960: 31 i fråga om råvaruprisutjämnings för bageri- och konditorivaror i allmänhet har jordbruksnämnden på uppdrag av Kungl. Maj:t närmare utrett ifrågakvarande spörsmål. Nämnden har vidare, såsom närmare redovisats i det föregående, framlagt förslag till prisutjämnings för hittills ej reglerade bageri- och konditorivaror.

Av jordbruksnämndens framställning i förevarande del framgår, att gränsdragningen enligt EFTA-konventionen mellan jordbruks- och industrivaror vad gäller bageri- och konditoribranschen nu lösts och att definitioner fastställts för de bakverk, som skall tillhöra industrisektorn. Det har där-

vid befunnits, att de bageri- och konditorivaror, som för närvarande inte är föremål för prisutjämning, utgöres av skorpor, cakes och Danish pastry.

Jordbruksnämnden har till en början låtit utarbeta förslag till ett enhetligt tekniskt system för råvaruprisutjämning av samtliga berörda bageri- och konditorivaror, således även biscuits och wafers. Enligt detta system skulle prisutjämning ske enligt schablonmässiga grunder utan sammankoppling med utjämningskatt. En utvidgning av utjämningskatten till samtliga berörda bageri- och konditoriprodukter har nämligen ur kontrolltekniska och andra administrativa synpunkter ansetts knappast möjlig att genomföra. I stället skulle den nuvarande utjämningskatten för biscuits och wafers slopas. Enligt utförda beräkningar skulle detta enhetliga tekniska system för råvaruprisutjämning av samtliga berörda bageri- och konditorivaror åsamka statsverket en årlig nettoutgift av 25 alternativt 21 miljoner kronor.

Kostnaderna och inkomstminskningarna för statsverket vid en dylik prisutjämning med likformighet över hela det berörda bageri- och konditoriområdet har emellertid av jordbruksnämnden ansetts knappast stå i rimlig proportion till de fördelar, som därmed skulle vara att vinna. Nämnden har därför framlagt ett förslag till en lösning av förevarande problem, som enligt nämndens mening ur kostnadssynpunkt kan anses skälig. Enligt detta förslag skall den nuvarande prisutjämnningen och utjämningskatten för biscuits och wafers bibehållas. Jämsides härmed skall ett schablonmässigt prisutjämningsförfarande genomföras för skorpor, cakes och Danish pastry. Prisutjämnningen för dessa produkter skall vidare, till skillnad från vad som tillämpas för övriga av prisutjämning berörda varor, successivt avpassas efter den fortgående tullavtrappningen enligt EFTA-konventionen. Kostnaderna för ifrågavarande prisutjämning har av nämnden — med utgångspunkt från en tullavtrappning av 30 procent den 1 juli 1961 — för budgetåret 1961/62 beräknats uppgå till omkring 2,5 miljoner kronor.

Enligt det av jordbruksnämnden utarbetade tekniska systemet för såväl den först diskuterade över hela bageri- och konditoriområdet likformiga prisutjämnningen som den för enbart skorpor, cakes och Danish pastry slutligt förordade prisutjämnningen skall företag, som önskar komma i åtnjutande av prisutjämning, söka registrering hos vederbörande myndighet. I samband med registreringen skall företaget förbinda sig att såsom villkor för att åtnjuta prisutjämning föra särskild dagbok över sin tillverkning. Formulär till dagbok skall fastställas och tillhandahållas av myndigheten. Till denna skall sammandrag av dagboken, tillverkningsrapport, insändas förslagsvis var tredje månad. På grundval av de inkomna tillverkningsrapporterna och av myndigheten fastställda schabloner beträffande råvaruförbrukningen vid tillverkning av de olika produkterna skall därefter framräknas företagets förbrukning av de jordbruksvaror, för vilka prisutjämning skall utgå. Prisutjämnningen skall av praktiska skäl begränsas till mjöl, socker, sirap och fettvaror. Schablonerna skall vidare avpassas så, att risk för överkompensation inte uppstår. Prisutjämnningen, som inte skall omfatta kompensation för varuskatten på socker, skall därefter lämnas efter

samma grunder, som gäller för andra produkter av livsmedelsindustri. Prisutjämningsförfarandet skall tillämpas endast för sådana företag, vilkas tillverkning inte är av ringa omfattning.

Det av jordbruksnämnden sålunda förordade tekniska systemet för en prisutjämnning av skorpor, cakes och Danish pastry synes mig, trots de föreslagna förenklingarna och schablonerna, ur administrativ synpunkt föga tilltalande och ur kontrollteknisk synpunkt svårbedömbart. Det arbete av administrativ karaktär hos såväl myndigheter som enskilda, som blir nödvändigt, liksom det erforderliga kontrollarbetet står enligt min mening inte i rimlig proportion till de fördelar, som den enskilde näringsidkaren skulle ha av prisutjämningsförfarandet.

Jordbruksnämnden har i sin skrivelse i nu berörda frågor lämnat en redovisning för importutvecklingen för sådana bakverk, som enligt EFTA-konventionen hänförts till industrisektorn. Av denna redovisning framgår att importen på hela det här ifrågavarande området efter den 1 juli 1960 ökat från såväl EFTA-länder som övriga länder och att ökningen från EFTA-länderna motsvarar knappt en procent av den aktuella produktionen. Vare sig i fråga om orsakerna till importökningen eller i fråga om andelen skorpor, cakes och Danish pastry i denna har emellertid några säkra slutsatser kunnat dragas. Några för bageri- och konditorinäringen menliga följder av den i EFTA-konventionen gjorda gränsdragningen mellan jordbruks- och industrivaror samt av de för bagerivarorna företagna tullsänkningarna synes emellertid inte ha inträtt.

Med hänsyn härtill samt till vad jag nyss anfört angående det av jordbruksnämnden förordade tekniska systemet finner jag mig inte kunna tillstyrka, att en prisutjämnning för skorpor, cakes och Danish pastry nu genomföres. Frågan om utformningen av ett godtagbart system för en prisutjämnning synes böra göras till föremål för ytterligare överväganden. Enligt min mening bör man vidare avvakta ytterligare erfarenheter av verkningarna för bageri- och konditorinäringen av de tullsänkningar, som skett eller kommer att ske. Jag vill emellertid understryka, att jag i princip inte har något att erinra mot att en prisutjämnning för ifrågavarande varor genomföres och att jag är beredd att, när ett godtagbart administrativt system utformats, på nytt överväga de förslag till åtgärder, som befinnes möjliga att genomföra.

Vad gäller malt- och läskedrycker har jordbruksnämnden anmält, att de hittillsvarande erfarenheterna av EFTA-konventionens verkningar på detta varuområde inte givit nämnden anledning att föreslå några åtgärder. Frågan har ej heller under det gångna året hos nämnden aktualiserats från den berörda näringens sida.

Vad jordbruksnämnden sålunda anfört i förevarande fråga föranleder ingen erinran från min sida.

Jordbruksnämnden har erinrat om att problemen för jordbruket i anledning av Sveriges anslutning till EFTA-konventionen närmast hänför sig

till glass, glasspulver och puddingpulver, äggalbumin samt dextrin och vissa andra produkter på stärkelsebasis. Vidare har nämnden anfört, att netobortfallet av införselavgiftsmedel till följd av anpassningen efter EFTA-reglerna är obetydligt och i varje fall ligger långt utanför den för jordbruksregleringen anvisade medelsramen.

I fråga om glass, glasspulver och puddingpulver samt äggalbumin har jordbruksnämnden upplyst, att särskilda utredningar pågår och att nämnden avser att inom den närmaste tiden framlägga förslag till vissa åtgärder. Dessa spörsmål liksom den av nämnden berörda frågan om att intaga mandelmassa m. m. i prisutjämningsystemet för chokladvaror och konfektyrer torde få prövas i ett senare sammanhang.

Vad gäller dextrin, stärkelseklister och dylikt samt vissa andra stärkelsehaltiga produkter, såsom appeturmedel och kärnbindemedel har jordbruksnämnden anfört att den tid, under vilken EFTA-konventionen varit i tillämpning, torde vara alltför kort för att tillåta några mera bestämda slutsatser angående dess inverkan i förevarande sammanhang. En betydligt ökad försäljningsaktivitet från utländska dextrin- och klistertillverkares sida har emellertid kunnat förmärkas och Sveriges stärkelseproducenters förening har i anledning av den 20-procentiga tullsänkningen den 1 juli 1960 genomfört en särskild prisutjämning till förmån för de inhemska tillverkarna av dextrin och dylikt. Denna särskilda prisutjämning sker inom ramen för det gällande prisutjämningsförfarandet och med medel, som redan ställts till förfogande för prisregleringen på potatisstärkelse, d. v. s. regleringsmedel härrörande från införsel- och kompensationsavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter samt från tillverkningsavgifter för potatisprodukter m. m.

Enligt ett av riksdagen godtaget förslag i propositionen 1960:153 får — i den mån nyssnämnda för ändamålet disponibla medel skulle visa sig otillräckliga för prisutjämnningen — i avvaktan på slutlig reglering förskottsvis för den särskilda prisutjämnningen disponeras medel, som influerar eller inflyter i form av införselavgifter för potatis och som inte befinner sig erforderliga för andra, redan beslutade ändamål. Något behov av att taga i anspråk sådana medel har ännu inte uppstått. I likhet med jordbruksnämnden anser jag emellertid, att nämnda möjlighet att för särskild prisutjämning förskottsvis taga i anspråk införselavgifter för potatis bör finnas även i fortsättningen. Det torde liksom nu böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Om ett mera påtagligt inkomstbortfall för jordbruket till följd av EFTA-konventionen framdeles skulle visa sig uppstå, bör det enligt min mening ankomma på jordbruksnämnden att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, som kan läggas till grund för nämndens överläggningar i ämnet med jordbrukets förhandlingsdelegation.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 31, föreslagit riksdagen att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1961/62 anvisa ett reser-

ventionsanslag av 124 miljoner kronor. Med hänsyn till vad jag förut förordat, behöver anslaget höjas med 10 miljoner kronor. Å andra sidan har Kungl. Maj:t i propositionen nr 49 till årets riksdag angående fortsatt stöd åt lin- och hamphanteringen, m. m. föreslagit, bland annat, att det nuvarande stödsystemet för spånadslin med statliga pristillägg, vartill medel anvisas under förevarande anslag, skall slopas, varigenom anslagsbehovet minskas med drygt 0,8 miljoner kronor. Med hänsyn till vad som nu anförts synes Kungl. Maj:t med ändring av Sitt omförmälda förslag böra hemställa, att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1961/62 anvisas ett reservationsanslag av 133 miljoner kronor.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har jordbruksnämnden -- mot bakgrund av bland annat den omläggning av den ekonomiska försvarsberedskapen, som föranledes av utrymningsplanläggningen -- i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1960 framlagt vissa förslag på livsmedelsberedskapens område. Nämnden har därvid tillika redovisat resultatet av ett utav Kungl. Maj:t åt nämnden lämnat uppdrag att i samråd med statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader i fråga om beredskapslagringen av spannmål utreda vilka varor som borde lagras och det sätt på vilket lagringen lämpligen borde ske. Sagda uppdrag lämnades i anledning av att 1958 års B-riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder beträffande en av 1957 års riksdagsrevisorer väckt fråga angående åtgärder för att nedbringa statens kostnader för spannmålslagringen.

Jordbruksnämnden har framlagt förslag om de för beredskapslagring erforderliga varuslagen och varukvantiteterna, lokaliseringen av lagren, anskaffningen av lagerlokaler samt behovet av investerings- och driftsmedel för lagringen. Nämnden har vidare bland annat behandlat frågan om möjligheten att i fortsättningen utnyttja handelns lager i beredskapssyfte.

I detta sammanhang torde få erinras om att 1960 års jordbruksutredning enligt direktiven har att ingående ompröva beredskapsfrågan på jordbruksområdet mot bakgrund av utvecklingen utav bland annat transport- och lagringstekniken samt de militära stridsmedlen. Vid bedömningen av jordbruksnämndens utredning torde man emellertid böra beakta angelägenheten av att här liksom inom övriga delar av totalförsvaret snarast uppnå en med hänsyn till våra resurser rimlig beredskap. Enligt min mening bör därför de av jordbruksnämnden föreslagna förändringarna inte anstå, tills jordbruksutredningen fullgjort sitt uppdrag. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t i den mån spörsmålen är av sådan beskaffenhet att de bör föranleda riksdagsbehandling underställer dem riksdagens prövning.

Mot nämndens förslag till varusortiment för lagringen har jag intet att erinra. Sålunda bör i beredskapslagren ingå bland annat brödsäd, socker, gula ärter, fettråvaror, kaffe, risgryn och oljekraftfoder. I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 18 november 1960 lämnat jordbruksnämnden i uppdrag att utreda möjligheten och lämpligheten av att i beredskapssyfte lagra livsmedel av sådana slag, som inte omfattas av

nuvarande beredskapslagring, exempelvis torrmjök och andra konserverade produkter, samt att så snart ske kan inkomma med de förslag som må för-
anledas av utredningen. Inom nämnden pågår även utredningar om att, om
så skulle visa sig lämpligt, återupptaga tidigare bedrivna försök med lagring
av mjöl. Nämnden bör jämväl i övrigt fortlöpande undersöka och bevaka
möjligheterna att effektivisera beredskapslagringen av livsmedel och foder-
medel m. m. och inkomma till Kungl. Maj:t med därav föranledda förslag.
Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av förslag från
jordbruksnämnden närmare bestämma, vilka varor som skall beredskaps-
lagras.

Jordbruksnämnden har i sin framställning föreslagit, att maximum för
brödsädsлагren ökas från nuvarande 300 000 till 400 000 ton. Nämndens för-
slag synes med hänsyn till bland annat skördeutfallet under de senaste åren
och den aktuella situationen i fråga om lagerlokaler inte för närvarande böra
föranleda något ställningstagande. Det är emellertid min avsikt att i ett se-
nare sammanhang återkomma till denna fråga. Lagren av oljekraftfoder
torde, såsom nämnden föreslagit, böra bibehållas vid oförändrad omfattning.

Beträffande andra varuslag än brödsäd och oljekraftfoder synes det lik-
som hittills böra ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för av riks-
dagen anvisade medel för beredskapslagringen bestämma beredskapslagrens
storlek.

Jordbruksnämndens förslag till omplacering av lagren föranleder i väsent-
liga delar ingen erinran från min sida. Jag anser emellertid i likhet med någ-
ra av remissorganen att det kan ifrågasättas om tillräckliga skäl föreligger
för en omlokalisering av samtliga de lager jordbruksnämnden föreslagit till
förflyttning. Vidare äger frågan om placeringen av vissa lager samband
med tidigare berörda utredningar inom jordbruksnämnden angående bered-
skapslagringens inriktning vad gäller olika varuslag. Det torde få ankom-
ma på Kungl. Maj:t att sedan nämnden ytterligare preciserat arbetsprogram-
met för den närmaste tiden besluta om placeringen av de lager, som i första
hand bör flyttas. Jag kan vidare i huvudsak biträda jordbruksnämndens
förslag till anskaffning av nya lagerlokaler, innebärande att behovet utav
lagerlokaler för det av jordbruksnämnden framlagda programmet för en
ökning och omplacering av de statliga beredskapslagren successivt täckes
genom dels förhyrning eller anskaffning av ursprungligen för annat ändamål
avsedda lokaler, dels nybyggnad av lagermagasin i enlighet med vad
som närmare angivits i nämndens framställning. Programmet torde i första
hand böra avse utbyggnad under tiden intill utgången av löpande sexårs-
avtal för prissättningen på jordbruksprodukter.

I likhet med vissa av remissorganen anser jag att frågan om handhavan-
det av den löpande skötseln och omsättningen av varorna i de nytillkom-
mande lagerlokalerna bör undersökas närmare. Undersökningen synes böra
utföras av jordbruksnämnden i samråd med Svenska lagerhusaktiebolaget
och representanter för livsmedelshandeln.

Jordbruksnämndens avsikt att upptaga frågan om en ökning av handelns

lager när det gäller relativt stora företag och begränsade varusortiment till närmare undersökning föranleder ingen erinran från min sida. Jag anser i likhet med nämnden det vara värdefullt om frågan om att åvägabringa en lämplig skyddsplacering av livsmedelshandelns lager, varvid handelns merkostnader skulle få ersättas med statsmedel, närmare utredes. I den mån kostnaderna för en sådan skyddsplacering därvid skulle visa sig inte överstiga kostnaden för en motsvarande och ur beredskapssynpunkt likvärdig lagring i statlig regi synes Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden böra äga möjlighet att med vederbörande företag träffa uppgörelse om sagda skyddsplacering. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att enligt förordnande av Kungl. Maj:t den 18 november 1960 jordbruksnämndens framställning i vad den avser näringslivets lokalisering för kännedom överlämnats till 1959 års utredning rörande den samhälleliga lokaliseringsverksamheten.

Av investeringsanslag till lagring av jordbruksprodukter och till ytterligare lagring av jordbruksprodukter har för budgetåret 1961/62 cirka 73 miljoner kronor beräknats bli tagna i anspråk till beredskapslagring och cirka 90 miljoner kronor till s. k. utjämningslagring. Medlen torde böra stå till förfogande för nämnda ändamål även i fortsättningen. Någon ytterligare medelsanvisning under de närmaste åren synes i anledning av jordbruksnämndens framställning inte för närvarande vara erforderlig. Framtida förslag i ämnet — bland annat på grund av uppdraget till nämnden att utreda möjligheten och lämpligheten av att i beredskapssyfte lagra livsmedel av sådana slag, som inte omfattas av nuvarande beredskapslagring — kan emellertid medföra nya medelsanspråk. Dessa torde i så fall få prövas i samband med den årliga budgetbehandlingen.

Föreningen Svensk spannmålshandel äger för närvarande möjlighet att få statlig eller statsgaranterad kredit om tillhoppa 225 miljoner kronor för viss beredskapslagring och inlösenverksamhet m. m. Med nuvarande målsättning för beredskapslagringen av brödsäd synes det under de närmaste åren inte vara ur beredskapssynpunkt nödvändigt att dessa kreditmöjligheter utökas. Det av jordbruksnämnden framförda förslaget om ökning av brödsädslagren utöver nuvarande maximum kan emellertid föranleda en annan uppskattning av medelsbehovet. Till denna fråga torde jag få återkomma i ett senare sammanhang i samband med att ställning toges till frågan om storleken av beredskapslagren av brödsäd.

Såsom redan antytts har jordbruksnämnden i sin framställning räknat med att ett flertal lagermagasin av de typer, som utarbetats i samråd med statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader och närmare beskrivits i nämndens skrivelse, skall uppföras genom försorg av Svenska lagerhusaktiebolaget. Nämndens förslag härvidlag föranleder ingen erinran från min sida. Kostnaden för uppförandet av lagermagasin kan beräknas uppgå till 3—4 miljoner kronor under de närmaste tre till fyra åren. Av bolagets medel finnes för närvarande två miljoner kronor tillgängliga för

ändamålet. Frågan om ett eventuellt ytterligare medelstillskott torde senare få upptagas till prövning.

Om de bemyndiganden, som Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut redan lämnat jordbruksnämnden i fråga om beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel m. m., kunnat helt utnyttjas — innebärande bland annat en lagring av 300 000 ton brödsäd — torde den årliga belastningen på förslagsanslaget till kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. ha uppgått till inemot 21 miljoner kronor. Belastningen har emellertid i regel underskridit det årliga belopp av 15 miljoner kronor, som beräknats för ändamålet för innevarande och nästa budgetår. Detta beror väsentligen på att brödsädsskördarna inom riket under åtskilliga år i fråga om kvantitet eller kvalitet varit sådana, att maximal lagring inte ansetts lämplig eller möjlig. Brist på lagringsutrymmen har också medverkat. Enligt min mening bör den gällande målsättningen successivt förverkligas under de närmaste åren. Utöver de merkostnader om cirka sex miljoner kronor, som blir resultatet av fullföljandet av tidigare planerad beredskapslagring, medför de i nämndens utredning framlagda förslagen med undantag för den förordade höjningen av gällande maximum för brödsädslagringen, att anslaget till beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. kommer att merbelastas med sammanlagt inemot fyra miljoner kronor. Anslaget torde därför behöva höjas successivt under de närmaste budgetåren. Frågan härom torde, efter framställning av jordbruksnämnden, få prövas i samband med den årliga budgetbehandlingen.»

Utskottet

I fråga om de allmänna grunderna för prisregleringen på jordbrukets område har i motionerna I: 84 och II: 107 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket i enlighet med vad i motionerna anförts, dels — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder och jämkningar, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet år 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industriarbetarnas årsinkomst och jordbrukarnas arbetsförtjänst kan uppnås under den avtalade sexårsperioden. Vidare har i motionerna I: 288 och II: 258 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att till grund och vägledning för framtida beslut till förverkligande av målsättningen om inkomstlikställighet åt den i jordbruket arbetande befolkningen undersökning måtte vidtagas angående inverkan för jordbruket i olika storleksgrupper och landsdelar av skilda åtgärder, som efter 1947 års riksdagsbeslut om jordbruket vidtagits inom jord- och jordbrukspolitiken, finanspolitiken samt kredit- och räntepolitiken.

Vad först gäller frågan om undersökningar rörande inkomst- och kostnads-

utvecklingen inom jordbruket såväl totalt som regionalt och storleksgruppsvis vill utskottet hänvisa till vad statens jordbruksnämnd anfört i sina utlåtanden över förevarande motioner. Av dessa framgår att jordbruksnämnden utgår från att 1960 års jordbruksutredning — för att erhålla underlag för en bedömning av inkomstlikställigheten åt den i jordbruket arbetande befolkningen på längre sikt — bland annat kommer att göra en analys av inkomst- och kostnadsutvecklingen under nu löpande avtalsperiod och att jordbruksutredningens undersökningar kommer att bli ingående nog för att medge analyser för såväl olika storleksgrupper som skilda landsdelar. Utskottet, som finner naturligt att så sker, förordar, att motionerna I: 84 och II: 107 samt I: 288 och II: 258 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd. Ej heller det i motionerna I: 84 och II: 107 framställda yrkandet om jämkningar i jordbrukets prissättningssystem kan utskottet tillstyrka. Utskottet anser att några föreskrifter om översyn av prissättningssystemet under löpande avtalsperiod utöver dem, som ingår i sexårsavtalet, inte bör införas.

I motionerna I: 166 och II: 199 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t genom jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation eller på annat sätt ville föranstalta om att från och med början av budgetåret 1961/62 i fortlöpande offentlig statistik redogöres för de till jordbruket i vårt land utgående producentpriserna i jämförelse med motsvarande medelproducentpriser inom dels hela Västeuropa, dels EFTA-området för sig. I remissutlåtande har statistiska centralbyrån förklarat sig inte ha anledning avstyrka förslagen, även om jämförelser mellan statistiska uppgifter från olika länder vanligen vållar betydande svårigheter på grund av såväl skillnader i statistikens innehåll och utformning som olikheter i fråga om ländernas sociala och ekonomiska förhållanden m. m. Jordbruksnämnden har för sin del varnat mot att på grundval av nyss nämnt prismaterial söka mäta det svenska jordbrukets konkurrenskraft och i samband därmed draga alltför långtgående slutsatser om jordbrukets kostnadstäckning eller priskrav på konsumenterna i olika länder. Nämnden har emellertid förklarat sig beredd att i Jordbruksekonomiska Meddelanden publicera sådana prisuppgifter, varom önskemål uttalats i motionerna. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening det i motionerna I: 166 och II: 199 framställda yrkandet inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vidare har i motionerna I: 171 och II: 196 hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att en utredning med syfte att föreslå åtgärder för främjande och effektivisering av bygdekvarnar tillsättes. I anledning av vad i motionerna anföres om behovet av kapital för en modernisering av bygdekvarnarna vill utskottet i likhet med lantbruksstyrelsen erinra om att statligt stöd för erforderliga investeringar kan erhållas i form av kreditgaranti, som kan utgå till hemslöjd, hantverk och småindustri. Vidare får utskottet liksom jordbruksnämnden framhålla, att utvecklingen på bygdekvarnarnas område knappast synes ha lett till en försämrad service för jordbruket. I likhet med nämnden anser utskottet ej heller, att bygdekvarnarna

har en sådan betydelse för jordbruket som sådant, att det kan anses befogat, att kostnaderna för eventuella åtgärder för att främja deras rationalisering bör bestridas av jordbruksregleringsmedel. Däremot kan såsom nämnden framhållit tillgång till bygdekvarnar och andra kvarnverk med möjligheter att tillverka mjöl för mänsklig konsumtion vara av betydelse i en krigssituation. I den mån bygdekvarnarna bedömes vara av betydelse ur beredskapssynpunkt, ankommer det enligt utskottets mening på 1960 års jordbruksutredning, vilken enligt de för utredningen givna direktiven även skall pröva beredskapsfrågan, att till behandling upptaga sagda spörsmål. Det i motionerna I: 171 och II: 196 framförda yrkandet om särskild utredning beträffande bygdekvarnarna anser utskottet sålunda böra avslås av riksdagen.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i prisortssystemet för brödsäd. Ändringarna, som skall genomföras från och med 1961 års skörd innebär att, vad gäller prisorterna Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg, i vilka inlösenpris utan avdrag hittills tillämpats, inlösen av brödsäd skall ske till inlösenpriset med avdrag av 25 öre per deciton, att i fråga om prisorten Uppsala det nuvarande avdraget från inlösenpriset av 75 öre per deciton skall minskas till 50 öre per deciton samt att Kristianstad, som för närvarande är prisort endast för vete, skall vara prisort även för råg. Utskottet finner sig sålunda böra förorda avslag på det i motionen I: 639 framförda yrkandet om särskild prisort för Kopparbergs län, förlagd till Hedemora.

I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet, att prisortssystemet i den nya utformningen bör bibehållas oförändrat under återstoden av den nu gällande avtalsperioden. Därest särskilda skäl skulle tala härför, bör emellertid enligt utskottets mening hinder inte möta att upptaga utformningen till prövning under sagda period. I motionerna I: 641 och II: 749 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att 1960 års jordbruksutredning måtte pröva möjligheterna av ett prisortssystem vid inlösen av brödsäd med prisort i varje brödsädsproducerande län och med för samtliga prisorter enhetligt inlösenpris. Motionerna bör enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I propositionen nr 76 har anmälts, att en i olika sammanhang tidigare berörd omläggning av bestämmelserna om kvalitetsfordringar och prisreglering vid inlösen av brödsäd ännu inte kunnat prövas men att spörsmålet skall behandlas så snart sig göra låter. I anslutning härtill har i motionerna I: 615 och II: 707 yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om en objektiv och opartisk kvalitetsbedömning av brödsäd prövas så skyndsamt, att förslag härom kan framläggas samtidigt med förslag om nyssnämnda omläggning av kvalitetsbestämmelserna m. m. Utskottet finner inte skäl föreligga att biträda ifrågavarande yrkande. Vad i propositionen anförts i ämnet lämnar utskottet däremot utan erinran.

I motionen II: 747 har, såvitt nu är i fråga, i anslutning till jordbruksnämndens framställning yrkats, att makaroner, spagetti och liknande produkter samt mixer för bakningsändamål skall överföras till jordbruksregleringen från och med den 1 juli 1961. Någon dylik ändring finner sig utskottet i likhet med Kungl. Maj:t inte kunna förorda.

I motionerna I: 640 och II: 748 har i fråga om fodersädsregleringen hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla dels att Kungl. Maj:t ville besluta om stödköp av 1960 års fodersädsöverskott intill en kvantitet av 75 000 ton för en utjämningslagring, dels om skyndsamt prövning av frågan om hur en utjämningslagring av fodersäd i fortsättningen skall utformas. I anledning härav vill utskottet erinra om att frågan om stödet åt fodersädsodlingen behandlats så sent som vid 1959 års riksdag, varvid ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag att införa ett för säsongmässig lagring avsett stödköpsförfarande för fodersäd godtogs. Några nya omständigheter, som skulle motivera en ytterligare utbyggnad av sagda stöd, har enligt utskottets mening hittills inte inträffat. I enlighet med vad jordbruksutskottet uttalade i sitt utlåtande 1959: 29 bör det ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av jordbruksnämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation besluta om stödköp av fodersäd. Utskottet anser, att de i motionerna I: 640 och II: 748 framställda yrkandena bör avslås av riksdagen.

1959 års riksdag (motionerna I: 495 och II: 591, JoU 29; rskr. 283) hemställde om övervägande från Kungl. Maj:ts sida, huruvida wellpappfabriker inte skulle kunna erhålla restitution å införsel- och kompensationsavgifter för majsstärkelsepreparat, som användes i wellpappfabrikation, samt om inte ifrågavarande industriprodukt kunde avföras från jordbruksregleringen. Såsom framgår av redogörelsen i propositionen nr 76 har spørsmålet numera varit föremål för ingående utredningar och överväganden. Med utgångspunkt härifrån finner sig utskottet i likhet med departementschefen böra förorda, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden bemyndigas att från och med den 1 juli 1961 tills vidare i den ordning Kungl. Maj:t eller nämnden bestämmer medge restitution av eller befrielse från dels införsel- och kompensationsavgifter för sådana på basis av majsstärkelse framställda importerade stärkelsepreparat som wellpappstillverkare använder i sin fabrikation av wellpapp, dels införselavgifter för majsstärkelse, som ingår i dylika inom landet tillverkade preparat, vilka av wellpappstillverkare användes vid fabrikationen av wellpapp.

De medel, som genom uttagande av införselavgifter å jordbruksregleringsvaror kan komma att inflyta under *regleringsåret 1961/62*, har av Kungl. Maj:t i enlighet med jordbruksnämndens beräk-

ningar uppskattats till ett belopp av närmare 124 miljoner kronor. Ehuru dessa beräkningar är osäkra, finner sig utskottet kunna godtaga dem. Kungl. Maj:ts förslag beträffande ramen för och användningen inom denna av de under nästa regleringsår inflytande införselavgifterna ger inte utskottet anledning till någon erinran. Vid bifall härtill från riksdagens sida bör sålunda — förutom av införselavgifter för matpotatis bland annat högst 700 000 kronor till Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 50 000 kronor till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet samt av införselavgifter för slakterivaror och slaktdjur 30 000 kronor till veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel — totalramen för användningen av införselavgiftsmedlen under regleringsåret 1961/62 fastställas till 93 miljoner kronor. Inom sagda totalram bör de under nästa regleringsår inflytande införselavgiftsmedlen av jordbruksnämnden i mån av behov överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och i anslutning till en av jordbruksnämnden i förväg upprättad preliminär fördelningsplan användas för de i propositionen nr 76 närmare angivna ändamålen.

Vad Kungl. Maj:t anfört angående användningen av de under *regleringsåret 1960/61* influtna eller inflytande införselavgiftsmedlen föranleder ingen erinran från utskottets sida. Ej heller har utskottet något att invända mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om användningen av överskottet av införselavgiftsmedel för *regleringsåret 1959/60*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör sålunda av sagda överskott 8,4 miljoner kronor överföras till föreningen Svensk spannmålshandel och ett belopp av intill 19,4 miljoner kronor få användas för att täcka kostnaderna för stödköp av fodersäd och icke fullgod brödsäd av 1960 års skörd.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag förordar utskottet beträffande kvarstående, ej disponerat *överskott av de under treårsperioden 1956/57—1958/59 influtna införselavgiftsmedlen* på jordbrukets område, att 100 000 kronor användes för att täcka de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1961/62 och att därefter återstående 7,2 miljoner kronor får disponeras av jordbruksnämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation till att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningsystemet på jordbrukets område.

Vad Kungl. Maj:t i propositionen nr 76 föreslagit beträffande föreskrifter för användningen av interna regleringsavgifter och kompensationsavgifter på jordbrukets område föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet biträder vidare det i propositionen framlagda förslaget, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden skall medges att även under regleringsåret 1961/62 inom en ram av en miljon kronor anvisa införselavgiftsmedel eller andra regleringsmedel på jordbrukets område till upplysningsverksamhet inom regleringsföreningarnas intresseområden.

Vad gäller prisutjämnningen till livsmedelsindustrien tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att bemyndiga jordbruksnämnden att i de fall där det kan klarläggas att skillnaden mellan den inhemska prisnivån och världsmarknadspriserna på de jordbruksråvaror vilka ingår i prisutjämnningen är mindre än det belopp, som motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar jordbruksråvarorna, eller eljest leder till överkompensation i förhållande till konkurrensförhållanden inom EFTA, jämka det utjämningsbelopp, som eljest skulle lämnas enligt nu gällande regler.

Utskottet har intet att invända mot Kungl. Maj:ts beräkning av det för budgetåret 1961/62 för prisutjämnningen av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien erforderliga medelsbehovet å 35 miljoner kronor. Ej heller har utskottet något att erinra mot att det behov av medel för prisutjämnningen under innevarande budgetår utöver 25 miljoner kronor, som kan erfordras, täckes med de besparingar, som väntas uppstå i fråga om vissa andra ändamål, till vilka medel anvisats under prisregleringsanslaget.

I fråga om hittills ej prisutjämnade bageri- och konditorivaror har i motionen II: 747 hemställts, att riksdagen måtte dels medge, att från och med den 1 juli 1961 en prisutjämnning successivt genomföres för skorpor, cakes och Danish pastry på sätt som jordbruksnämnden föreslagit, dels anvisa för budgetåret 1961/62 under prisregleringsanslaget ett belopp av 2,5 miljoner kronor för prisutjämnningen för nämnda varor.

Utskottet finner i likhet med departementschefen det av jordbruksnämnden förordade, i propositionen nr 76 redovisade tekniska systemet för en prisutjämnning av skorpor, cakes och Danish pastry, trots de föreslagna förenklingarna och schablonerna, ur administrativ synpunkt föga tilltalande och ur kontrollteknisk synpunkt svårbedömbart. Det arbete av administrativ karaktär hos såväl myndigheter som enskilda, som blir nödvändigt, liksom det erforderliga kontrollarbetet står enligt utskottets mening inte i rimlig proportion till de fördelar, som den enskilde näringsidkaren skulle ha av prisutjämningsförfarandet. Ej heller synes enligt vad utskottet kunnat finna några för bageri- och konditorinäringen menliga följder av den i EFTA-konventionen gjorda gränsdragningen mellan jordbruks- och industrivaror eller av de för bagerivarorna företagna tullsänkningarna ha inträtt.

Med hänsyn härtill finner sig utskottet inte kunna tillstyrka, att en prisutjämnning för skorpor, cakes och Danish pastry nu genomföres, och förordar därför, att motionen II: 747, såvitt nu är i fråga, avslås. Utskottet anser i likhet med departementschefen, att man bör avvakta ytterligare erfarenheter av verkningarna för bageri- och konditorinäringen av de tullsänkningar, som skett eller kommer att ske. Innan förslag till utjämningsåtgärder, som kan finnas erforderliga och möjliga att genomföra, framlägges, bör emellertid frågan om ett godtagbart system för prisutjämnning göras till föremål för ytterligare överväganden av jordbruksnämnden.

Beträffande dextrin, stärkelseklister och dylikt samt vissa andra stärkelsehaltiga produkter, såsom appeturmedel och kärnbindemedel, vilka varor enligt EFTA-konventionen hänförts till industrisektorn, föreslås i propositionen nr 76, att under nästa regleringsår liksom under det innevarande, i den mån för fabrikspotatisregleringen nu disponibla medel — införsel- och kompensationsavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter m. m. — skulle visa sig otillräckliga för den erforderliga särskilda prisutjämningen till förmån för de inhemska tillverkarna av dextrin och dylikt, Kungl. Maj:t skall, i avvaktan på slutlig reglering, härför förskottsvis få disponera inlutna eller inflytande, för andra beslutade ändamål inte behövliga införselavgiftsmedel för potatis. Härefter har utskottet intet att invända.

Vad angår anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har riksdagen vid behandlingen av propositionen 1961: 49 på hemställan av utskottet i utlåtande nr 17 beslutat, att för stödet åt hamphanteringen under budgetåret 1961/62 ett belopp av 700 000 kronor skall få tagas i anspråk av medel under ifrågavarande anslagsrubrik. Vidare har utskottet i det föregående förordat, att under prisregleringsanslaget för nästa budgetår beräknas 35 miljoner kronor för prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien.

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under regleringsåret 1961/62 har Kungl. Maj:t beräknat till 96,5 miljoner kronor. Mot denna beräkning har utskottet inte något att invända. Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Med hänsyn härtill förordar utskottet, att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1961/62 anvisas ett reservationsanslag av avrundat 133 miljoner kronor.

Mot bakgrund av bland annat den omläggning av den ekonomiska försvarsberedskapen, som föranledes av utrymningsplanläggningen, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 76 framlagt vissa förslag på livsmedelsberedskapens område. Därvid har även redovisats resultatet av en utredning i fråga om beredskapslagringen av spannmål, vilken 1958 års B-riksdag anhållit om i anledning av en utav 1957 års riksdagsrevisorer i ämnet väckt fråga. Vad departementschefen anfört angående varusortimentet för beredskapslagringen, storleken och placeringen av lagren, anskaffningen av lagringslokaler, handhavandet av den löpande skötseln och omsättningen av varorna ävensom angående skyddsplacering av livsmedelshandelns lager anser sig utskottet böra tillstyrka. Då utskottet även biträder vad departementschefen i övrigt anfört i fråga om livsmedelsberedskapens ordnande under de närmaste åren, anser sig utskottet böra förorda, att vad i propositionen föreslagits i detta ämne lämnas utan erinran av riksdagen.

Utskottets hemställan

Under förmälan att uttalandena och förslagen i propositionen nr 76 samt under punkten 31 i nionde huvudtiteln, årets statsverksproposition, i den mån de icke särskilt berörts i det föregående, icke föranlett någon erinran från utskottets utsida, hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. i fråga om de allmänna grunderna för prisregleringen på jordbrukets område

1) lämna motionerna I: 84 och II: 107 samt I: 288 och II: 258 utan åtgärd;

2) lämna motionerna I: 166 och II: 199 utan åtgärd;

3) avslå motionerna I: 171 och II: 196;

B. beträffande brödsäd och brödsädsprodukter

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning godkänna det i det föregående förordade förslaget till ändring i prisortssystemet för brödsäd under regleringsåren 1961/62—1964/65;

2) avslå motionerna I: 641 och II: 749;

3) avslå motionen I: 639;

4) avslå motionerna I: 615 och II: 707;

5) avslå motionen II: 747 såvitt rör frågan om överförande till jordbruksregleringen av makaroner, spagetti och liknande produkter samt mixer för bakkingsändamål;

C. i fråga om fodersäd avslå motionerna I: 640 och II: 748;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att medgiva avgiftsrestitution för majsstärkelse samt preparat på basis av majsstärkelse i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående angivits;

E. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning lämna utan erinran vad utskottet anfört beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåren 1956/57—1958/59 och 1959/60 och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1960/61 och 1961/62 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel;

F. beträffande prisutjämning till livsmedelsindustrien

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående, jämka prisutjämningsbelopp å vissa jordbruksreglerade varor;

2) avslå motionen II: 747 såvitt rör frågan om prisutjämning för vissa bageri- och konditorivaror;

G. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* anvisa ett reservationsanslag av 133 000 000 kronor;

H. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning lämna utan erinran vad utskottet anfört beträffande vissa frågor på livsmedelsberedskapens område.

Stockholm den 20 april 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Jonsson*, Bertil Andersson, Hjalmar Nilsson, Carl Eskilsson, Mossberger, Jonasson, Hedström, Uno Olofsson, Åkesson och Nils-Eric Gustafsson*;

från andra kammaren: herrar Sköld, Hæggbloom, Hansson i Skegrie, fru Lindskog, herrar Arweson, Johanson i Västervik*, Nilsson i Lönsboda, Brandt i Sätåla, Nilsson i Bästekille och Eskilsson i Likenäsa.

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

Av herrar Jonasson, Nils-Eric Gustafsson, Hansson i Skegrie och Brandt i Sätåla, vilka anfört:

»I propositionen nr 76 har upptagits den i olika sammanhang tidigare berörda omläggningen av bestämmelserna om kvalitetsfordringar och prisreglering vid inlösen av brödsäd, innebärande att kvalitetsbedömningen i fråga om mälningsgraden skall grundas på de kemiska egenskaperna i stället för på de utvuxna groddarna. Enligt jordbruksnämndens beräkning skulle en övergång till prisreglering enligt den nya metoden kunna tillämpas på 1962 års brödsädsskörd. Departementschefen har i propositionen anmält sin avsikt att upptaga spörsmålet till behandling så snart sig göra låter.

En sådan ändring av reglerna för bedömningen av brödsädens mälningsgrad måste förutsättas få genomgripande konsekvenser. Följden torde bli, att brödsäden under år med dåligt bärgningsväder kommer att betraktas såsom icke fullgod i betydligt större utsträckning än hittills, medförande be-

tydande förlustrisker för jordbruket. Härigenom kan sålunda uppstå vissa problem rörande prisbildningen för sådan brödsäd ävensom beträffande förhållandet mellan denna och egentlig fodersäd. För fodersädsregleringen kan sålunda uppstå problem, som man inte räknat med när systemet för densamma fastställdes. Enligt vår mening måste den ifrågasatta omläggningen av kvalitetsbedömningen kombineras med åtgärder i syfte att stärka fodersädsregleringen. Ställning till hur dessa frågor skall kunna lösas på tillfredsställande sätt torde inte kunna tagas förrän slutligt förslag framlagts rörande kvalitetsbedömningen. Det är emellertid enligt vår mening angeläget, att departementschefen vid beredningen av frågan överväger sådana åtgärder, att odlarna kan få skälig ersättning för såväl brödsäden som fodersäden.

I överensstämmelse med motionerna I: 615 och II: 707 vill vi också understryka angelägenheten av att vid den fortsatta beredningen av frågan nödvändigheten av en objektiv kvalitetsbedömning särskilt uppmärksammas. Denna fråga bör prövas skyndsamt, så att en objektiv kvalitetsbedömning kan garanteras vid en omläggning av kvalitetsbestämmelserna.»

Reservationer

1) av herrar *Jonasson, Nils-Eric Gustafsson, Hansson* i Skegrie och *Brandt* i Sättila, vilka ansett,

dels att det stycke i utskottets utlåtande, som på s. 27 börjar med orden »Vad först» och på s. 28 slutar med orden »bör införas», bort ha följande lydelse:

»Vad först gäller frågan om undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket såväl totalt som regionalt och storleksgruppsvis vill utskottet hänvisa till vad statens jordbruksnämnd anfört i sina utlåtanden över förevarande motioner. Av dessa framgår, att jordbruksnämnden utgår från att 1960 års jordbruksutredning — för att erhålla underlag för en bedömning av inkomstlikställigheten åt den i jordbruket arbetande befolkningen på längre sikt — bland annat kommer att göra en analys av inkomst- och kostnadsutvecklingen under nu löpande avtalsperiod. Utskottet vill understryka angelägenheten av att ingående undersökningar skyndsamt genomföres av såväl jord- och jordbrukspolitiken som penning- och finanspolitiken, så att underlag skapas jämväl för analyser för olika storleksgrupper m. m. Det är enligt utskottets mening nödvändigt att för varje produktionsår undersökningar göres huruvida inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket fortskrider på sådant sätt, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan kan uppnås under sexårsperioden.

Såsom i motionerna I: 84 och II: 107 framhållits, kan olika faktorer i den

senaste tidens utveckling bedömas inverka i ogynnsam riktning för den jordbrukspolitiska målsättningen på såväl inkomst- som kostnadssidan. Sådana faktorer är exempelvis den allmänna omsättningsskatten, ATP-avgifterna samt de s. k. fläskfabrikerna och motsvarande företeelser inom äggproduktionen. Framför allt finns det skäl att anta, att jordbrukets rationalisering bromsas upp av kreditrestriktionerna och den höga räntan, så att rationaliseringsvinsten inte kan bli den, som förutsattes vid sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet 1959. Därest de undersökningar, som utskottet förordat, skulle utvisa, att utvecklingen i fråga om inkomstbildningen och rationaliseringsvinsten inom jordbruket inte är sådan, att inkomstklyftan kan utjämnas under sexårsperioden och den av riksdagen uttalade målsättningen rörande inkomstlikställigheten sålunda inte kan uppnås vid den nu tillämpade politiken, framstår det för utskottet som nödvändigt, att erforderliga åtgärder vidtages i syfte att trygga den jordbrukspolitiska målsättningens förverkligande under sexårsperioden.»

dels ock att utskottets hemställan under A. 1) och 2) bort lyda sålunda:

»A. i fråga om de allmänna grunderna för prisregleringen på jordbrukets område

1) a) i anledning av motionerna I: 84 och II: 107 samt I: 288 och II: 258 i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört angående undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket:

b) med bifall till motionerna I: 84 och II: 107, i den del här är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att — därest ifrågavarande undersökningar så motiverar — sådana åtgärder måtte vidtagas, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet år 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden;

2) anse motionerna I: 166 och II: 199 besvarade med vad utskottet ovan anfört;»

2) av herr *Brandt* i Sätilla.

3) av herrar *Jonasson* och *Nils-Eric Gustafsson*, vilka ansett, dels att andra och tredje styckena på s. 29 i utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»I propositionen nr 76 föreslås vissa ändringar i prisortssystemet för brödsäd. Ändringarna, som skall genomföras från och med 1961 års skörd, innebär att, vad gäller prisorterna Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg, i vilka inlösenpris utan avdrag hittills tillämpats, inlösen av brödsäd skall ske till inlösenpriset med avdrag av 25 öre per deciton, att i fråga om prisorten Uppsala det nuvarande avdraget från inlösenpriset av 75 öre per deciton skall minskas till 50 öre per deciton samt att Kristianstad, som

för närvarande är prisort endast för vete, skall vara prisort även för råg. Då förslaget är att betrakta som en kompromiss mellan parterna i frågan, finner utskottet, att detsamma bör godtagas.

En målsättning för jordbrukspolitiken måste självfallet vara att så långt möjligt bereda jordbruket — oberoende av det geografiska läget — likvärdiga möjligheter till avsättning av produkterna. Det nu gällande prisortssystemet kan inte sägas uppfylla detta krav. En avvägning måste givetvis ske mellan önskvärdheten av att jordbruket överallt i landet beredes likvärdiga avsättningsmöjligheter och angelägenheten av att transport- och handelsvägarna blir så rationella som möjligt. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att tillgodose det förstnämnda önskemålet på bättre sätt än som sker vid nuvarande system — utan förfång för kravet på ur handels- och kvarnsynpunkt rationella transporter. Prisortssystemet bör, såsom framhållits i motionerna I: 641 och II: 749, kunna utformas på sådant sätt, att prisort inrättas i varje län med brödsädsproduktion, varvid samma inlösenpris bör gälla å samtliga prisorter.

Utskottet finner det angeläget, att frågan om prisorternas lokalisering i sin helhet upptages till prövning. Härför talar även den under de senare åren genomgripande strukturförändringen inom kvarnindustrien, vilken medfört, att prisortssystemet inte som hittills lämpligen kan baseras på de s. k. kvarnorterna. Det synes utskottet lämpligt, att 1960 års jordbruksutredning får i uppdrag att överväga en utformning av prisortssystemet enligt de riktlinjer, som angivits i motionerna I: 641 och II: 749.

Med det anförda anser utskottet även motionen I: 639 besvarad.»

dels ock att utskottets hemställan under B. 2) och 3) bort ha följande lydelse:

»2) med bifall till motionerna I: 641 och II: 749 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att 1960 års jordbruksutredning måtte erhålla uppdrag att pröva möjligheterna av ett prisortssystem vid inlösen av brödsäd med prisort i varje brödsädsproducerande län och med för samtliga prisorter enhetligt inlösenpris i enlighet med vad utskottet anför;

3) anse motionen I: 639 besvarad med vad utskottet ovan anför;»